

3. HAFTA

BLM202

VERİ İLETİŞİMİ

Yrd. Doç. Dr. İlhami M. ORAK
imorak@karabuk.edu.tr

Protokol Mimarisi, TCP/IP ve Internet Tabanlı Uygulamalar

- *İletişimi tamamıyla ortadan kaldırmak için gönderici ile alıcı arasında hiçbir ortak kural (ne bir alfabe ne de sentaks) olmaması gerekir. —On Human Communication, Colin Cherry*

Tanımlar

- Protokol mimarisi
- TCP/IP
- TCP/IP Katmanları
- OSI Mimarisi

Protokol Mimarisi İhtiyacı

- Veri transferi karmaşık prosedürleri içerebilir (dosya transferi gibi)
- Görevlerin alt parçalara ayrılması iyi bir yaklaşım oluşturur.
- Bu parçaların farklı katmanlarda gerçekleştirilmesi sağlanır
  - Her bir katman üst katmanlarla haberleşme fonksiyonları sağlar
  - Alt katmanlarca sağlanan fonksiyonları kullanır.
- Katmanlar birbirleri ile bir protokol vasıtasıyla haberleşir.

Protokolün Temel Elemanları

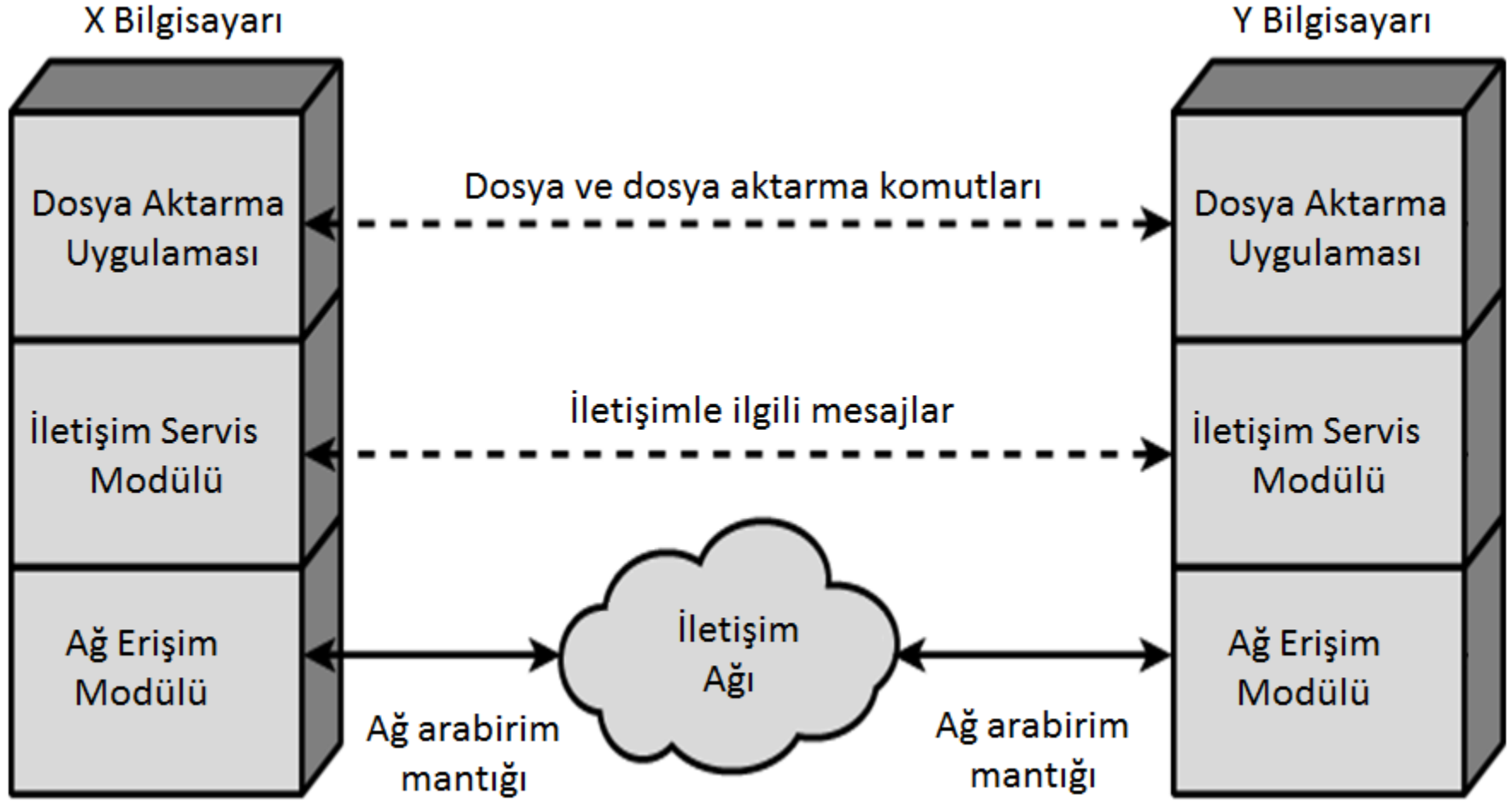
- Sentaks
  - Veri formatı
- Semantik
  - Kontrol bilgisi ve hata yönetimi
- Zamanlama
  - Hız eşleştirme & sıralama

TCP/IP Protokol Mimarisi

- DARPA,US Defense Advanced Research Project Agency , tarafından geliştirildi.
- İlk kez ARPANET paket anahtarlama ağıda uygulandı
- İnternette kullanımı kabul gördü
- Protokol geniş bir standart protokol kümesini içerir.

Şekil.1 Ağ Mimarisinin Basit Hali

TCP/IP Katmanları

- Resmi bir model olmamakla beraber uygulanan bir model yapısı vardır
  - Uygulama katmanı (Application layer)
  - Taşıma katmanı (Transport layer)
  - İnternet katmanı (Internet layer)
  - Ağ erişim katmanı (Network access layer)
  - Fiziksel katman (Physical layer)

Fiziksel Katman

- Bilgisayar ve ağ arasındaki fiziksel arabirimle ilgilidir
- İlgilenilen konular:
  - İletim arabiriminin yapısı
  - Sinyal seviyeleri
  - Veri hızı
  - Diğer ilgili konular

Ağ Erişim Katmanı

- Uç sistemle ağ arasında veri aktarımı ile ilgilenir.
- İlgilenilen konular:
  - Varış adres bilgisi
  - Öncelik tanımlama gibi özel servisleri uygulama
  - Birbirine bağlı iki sistem arasındaki ağ bağlantısı üzerinden erişim ve yönlendirme sağlama
- Üst katmanların bağlantıya ait bilgilerden bağımsız işlem yapmasını sağlar.

Internet Katmanı (IP)

- Birden çok ağ arasında yönlendirme fonksiyonu sağlar
- Farklı ağlara bağlı sistemler için kullanılır
- IP protokol kullanılır
- Son kullanıcı ve yönlendiricilerde (router) kullanılır
- Yönlendiriciler iki ağı birbirine bağlar ve aralarında veri aktarımını gerçekleştirir.

Taşıma Katmanı (TCP)

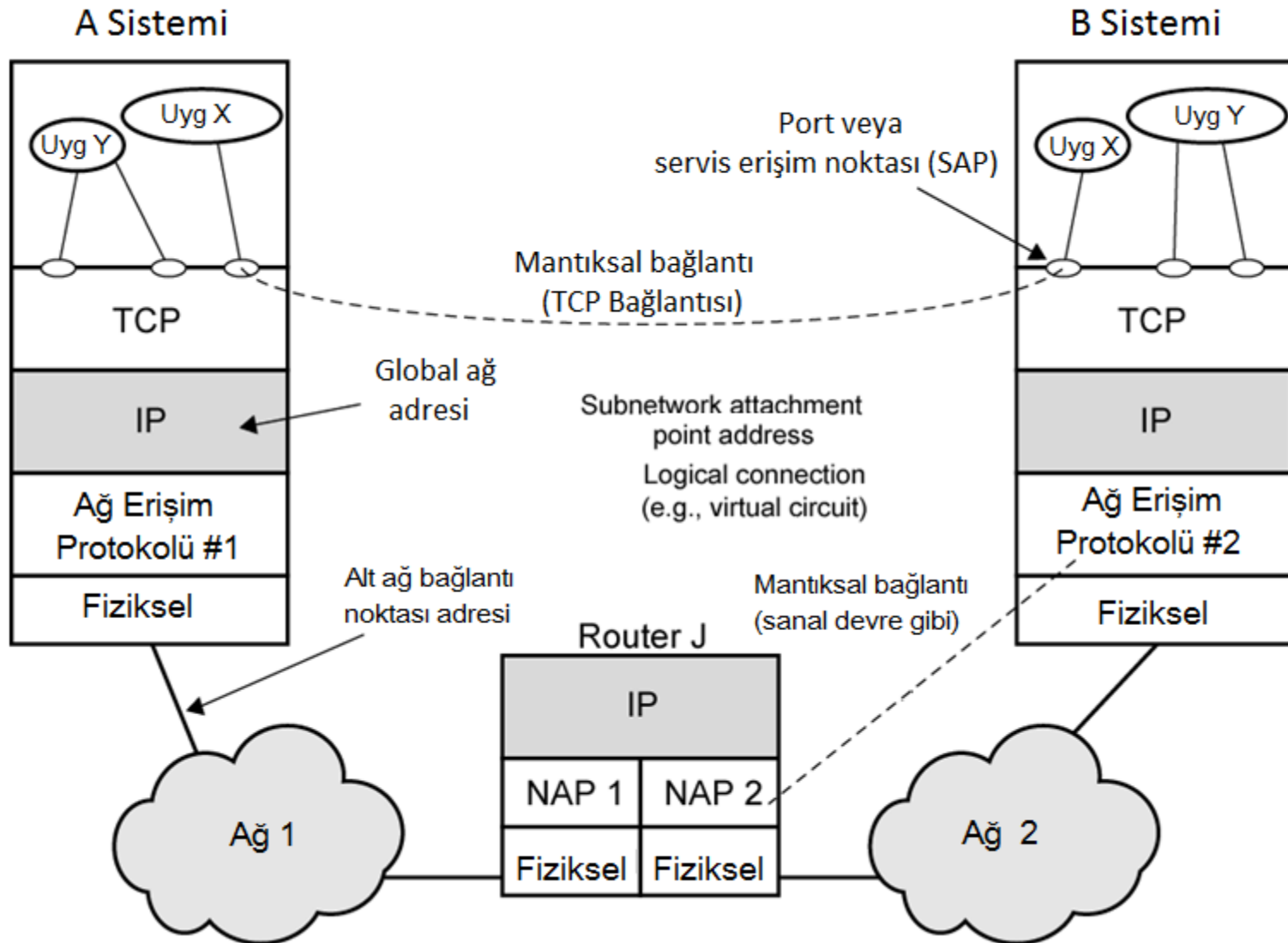
- Bütün uygulamalar arasında paylaşılan ortak katmandır
- Güvenli bir şekilde verinin dağıtılmasını sağlar
- Gönderildiği sırada alınmasını sağlar.
- Çoğunlukla TCP protokolü kullanılır.

Uygulama Katmanı

- Kullanıcı uygulamaları için destek sağlar.
- Her bir uygulama için ayrı bir modüle ihtiyaç duyulur.

Şekil.2 TCP ve IP Çalışma Mantığı

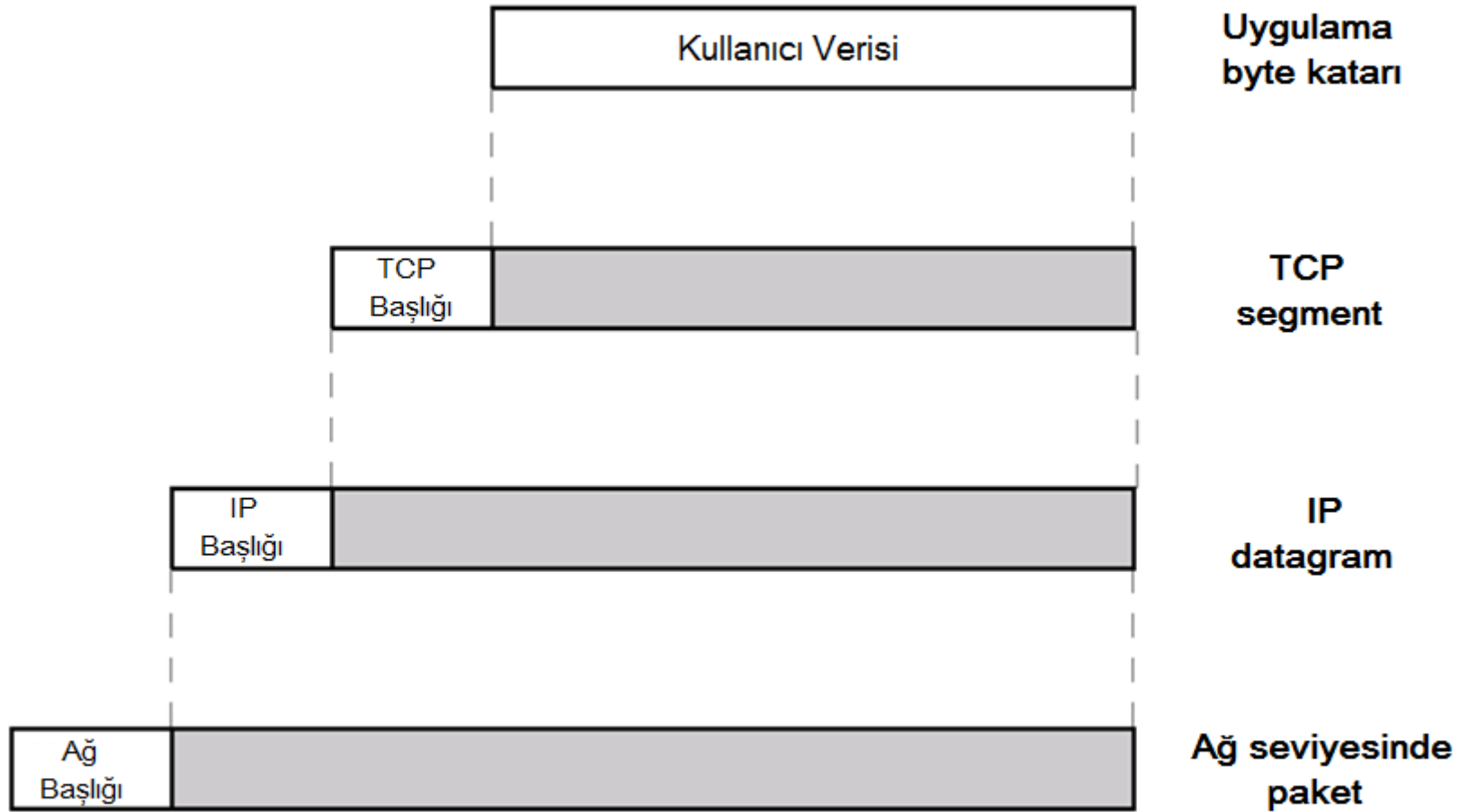

Adresleme İhtiyacı

- İki kademeli adresleme gerekir
- Altağda yer alan her bir cihaz eşsiz bir global ağ adresine sahiptir
  - IP adresi
- Her bir uygulama çoklu-görev (multi-tasking) çalıştıran cihaz içerisinde eşsiz bir adrese sahiptir
  - Port adresi

Şekil.3 TCP/IP İşlemi

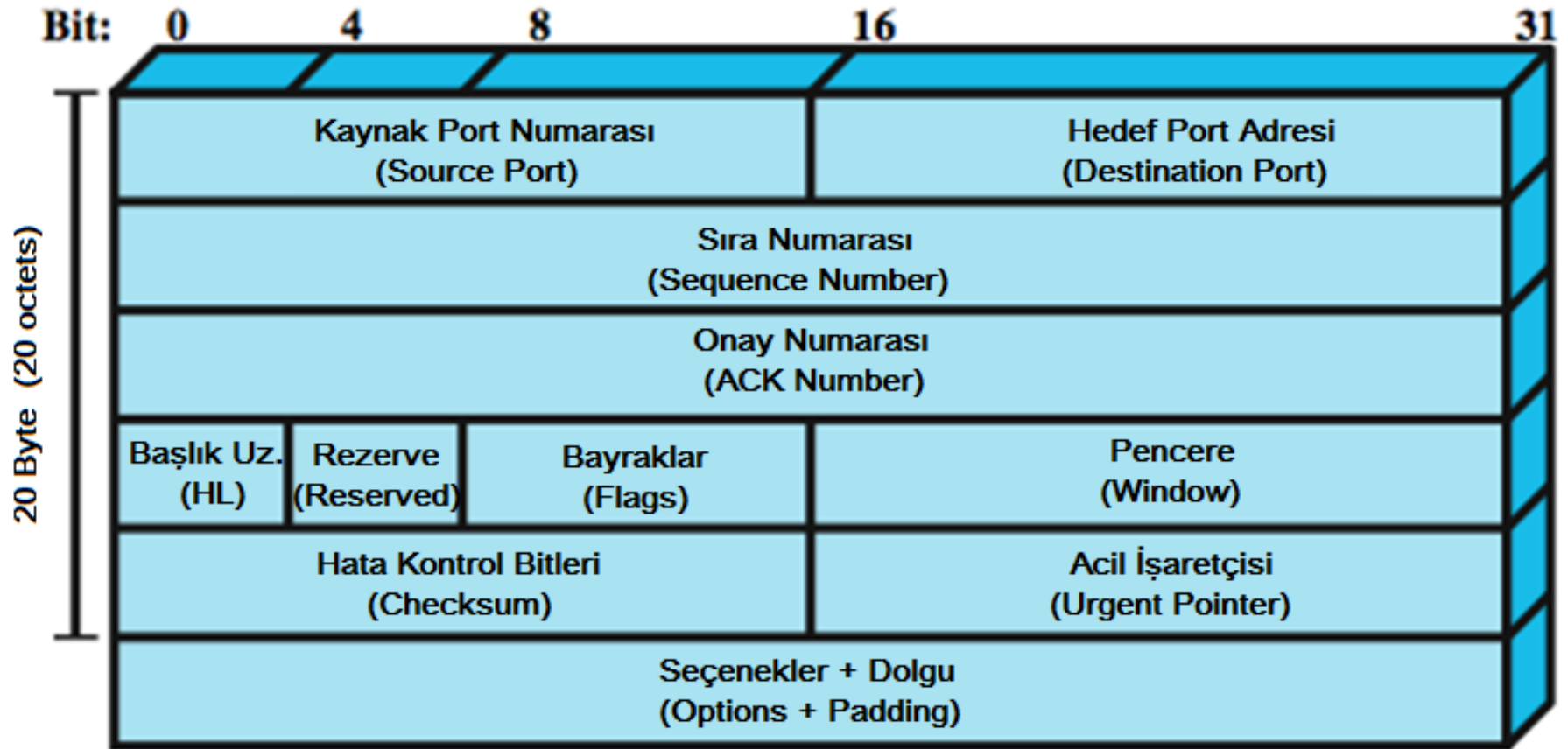

İletim Kontrol Protokolü (Transmission Control Protocol - TCP)

- Taşıma katmanı protokolü yaygın olarak TCP dir.
- Uygulamalar arasında güvenli bir bağlantı ile veri aktarımını sağlar
- Bir TCP segmenti en temel protokol birimidir.
- TCP, her bir bağlantı süresince farklı varlıkların gönderdiği ve aldığı segmentleri izleyerek düzgün bir şekilde aktarımını sağlar.

Şekil.4 TCP Başlığı

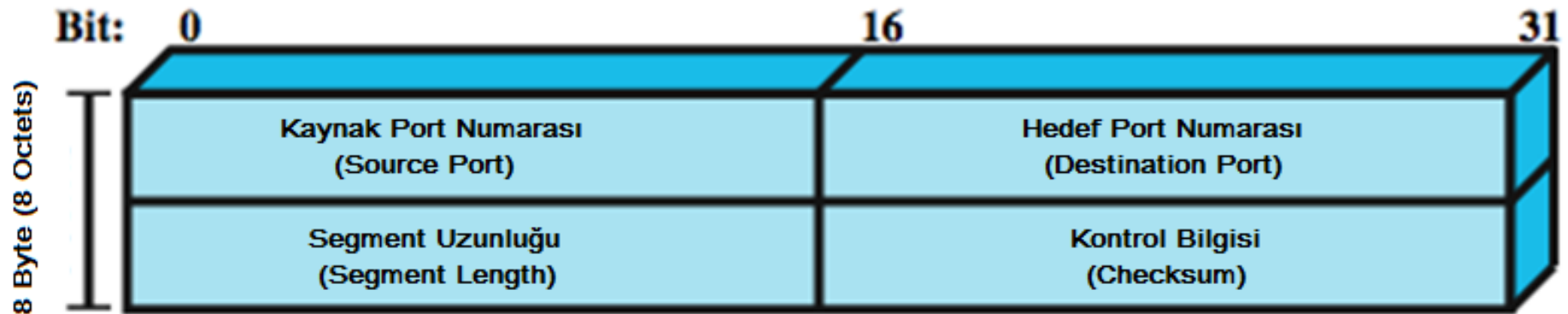

Kullanıcı Veribloğu Protokolü (User Datagram Protokol - UDP)

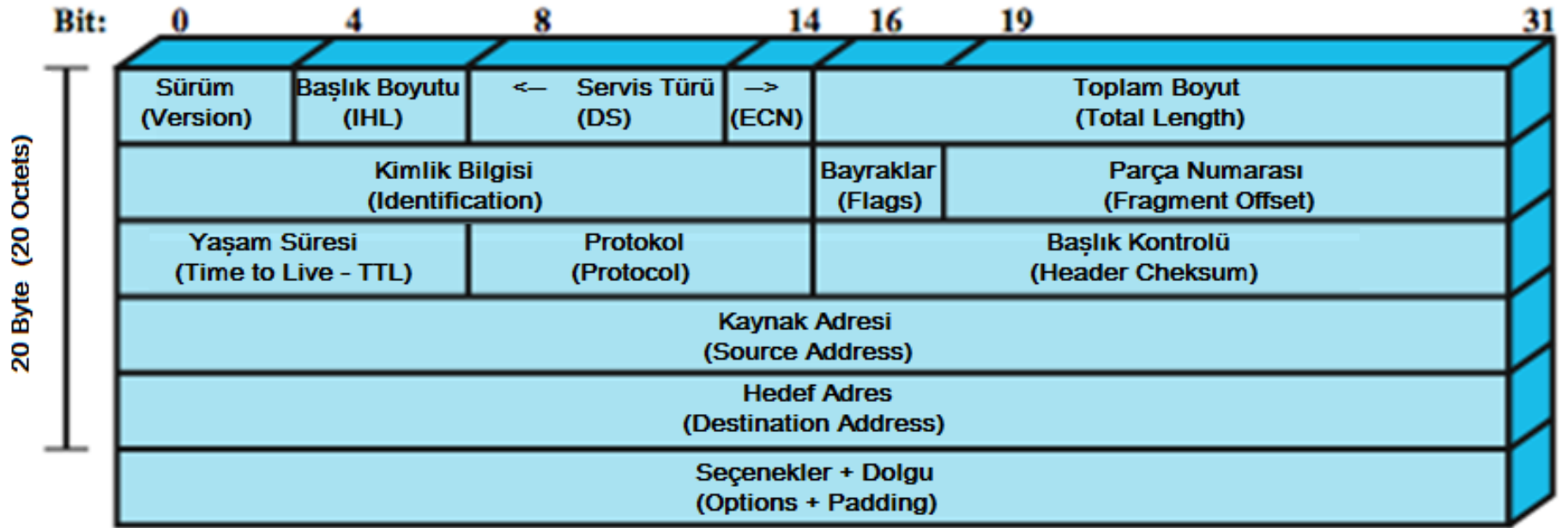

- TCP'nin alternatifidir.
- Dağıtım garantisi vermez.
- Sıralama işlemi yoktur.
- Çoklu iletme karşı önlem yoktur.
- Trafik yoğunluğu azdır.
- IP adresine port adresi ilave edilir.

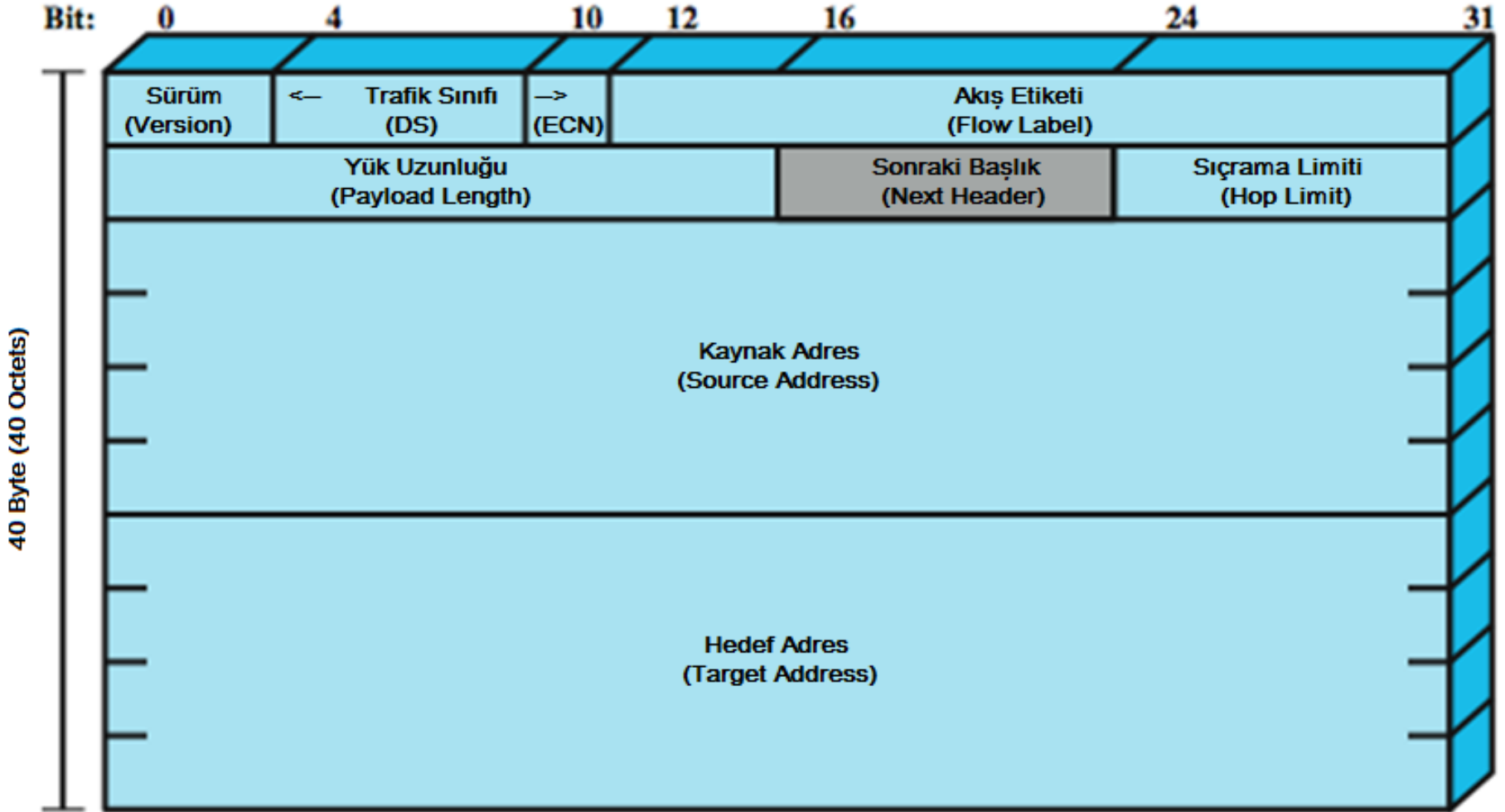
Şekil.5 UDP Başlığı

Şekil.6 IPv4 Başlığı

Şekil.7 IPv6 Başlığı

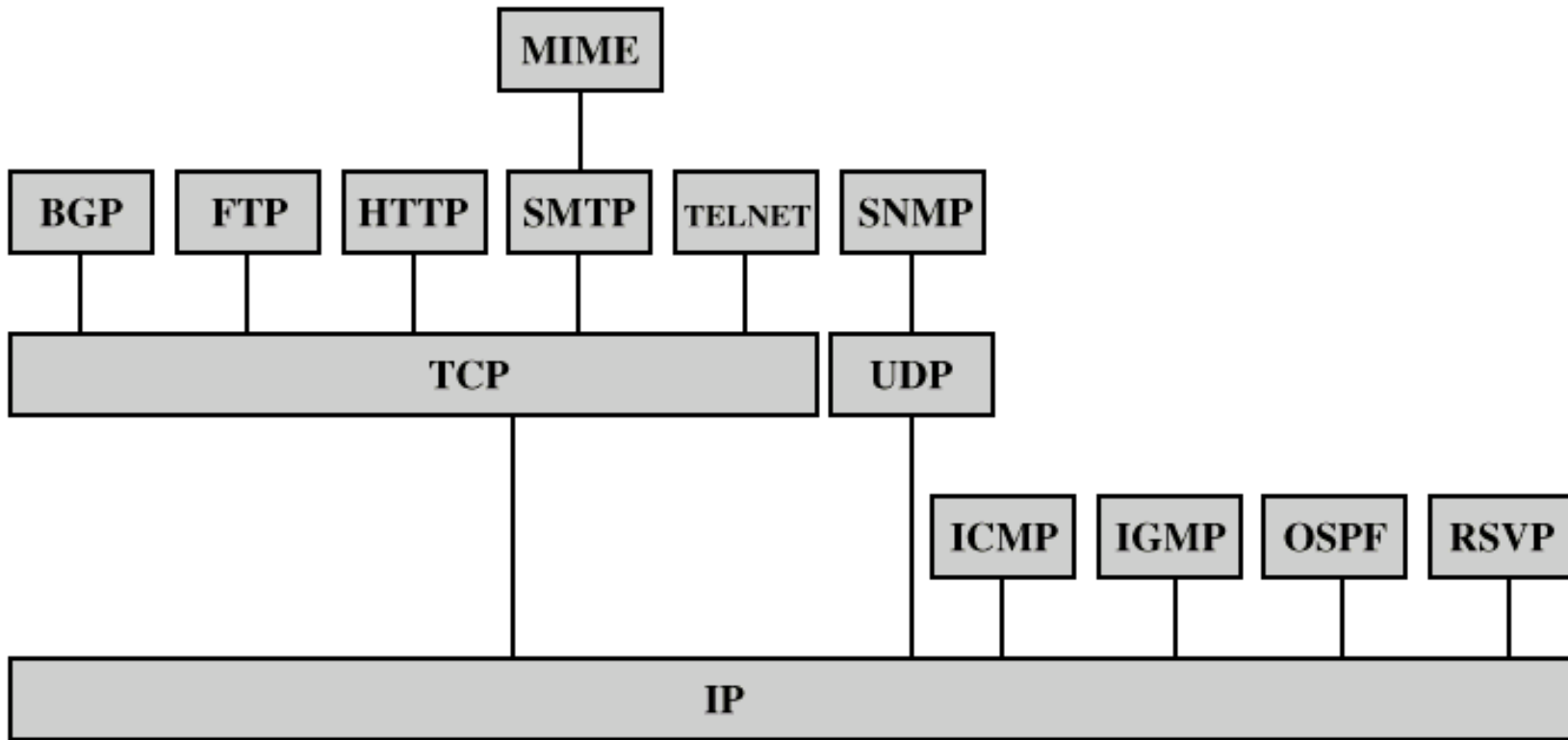

TCP/IP Uygulamaları

- Pekçok TCP/IP uygulaması mevcuttur. Bunlardan bazıları:
  - Simple Mail Transfer Protocol (SMTP)
  - File Transfer Protocol (FTP)
  - Telnet

Şekil.8 Bazı TCP/IP Protokolleri

BGP = Border Gateway Protocol
FTP = File Transfer Protocol
HTTP = Hypertext Transfer Protocol
ICMP = Internet Control Message Protocol
IGMP = Internet Group Management Protocol
IP = Internet Protocol
MIME = Multi-Purpose Internet Mail Extension

OSPF = Open Shortest Path First
RSVP = Resource ReSerVation Protocol
SMTP = Simple Mail Transfer Protocol
SNMP = Simple Network Management Protocol
TCP = Transmission Control Protocol
UDP = User Datagram Protocol

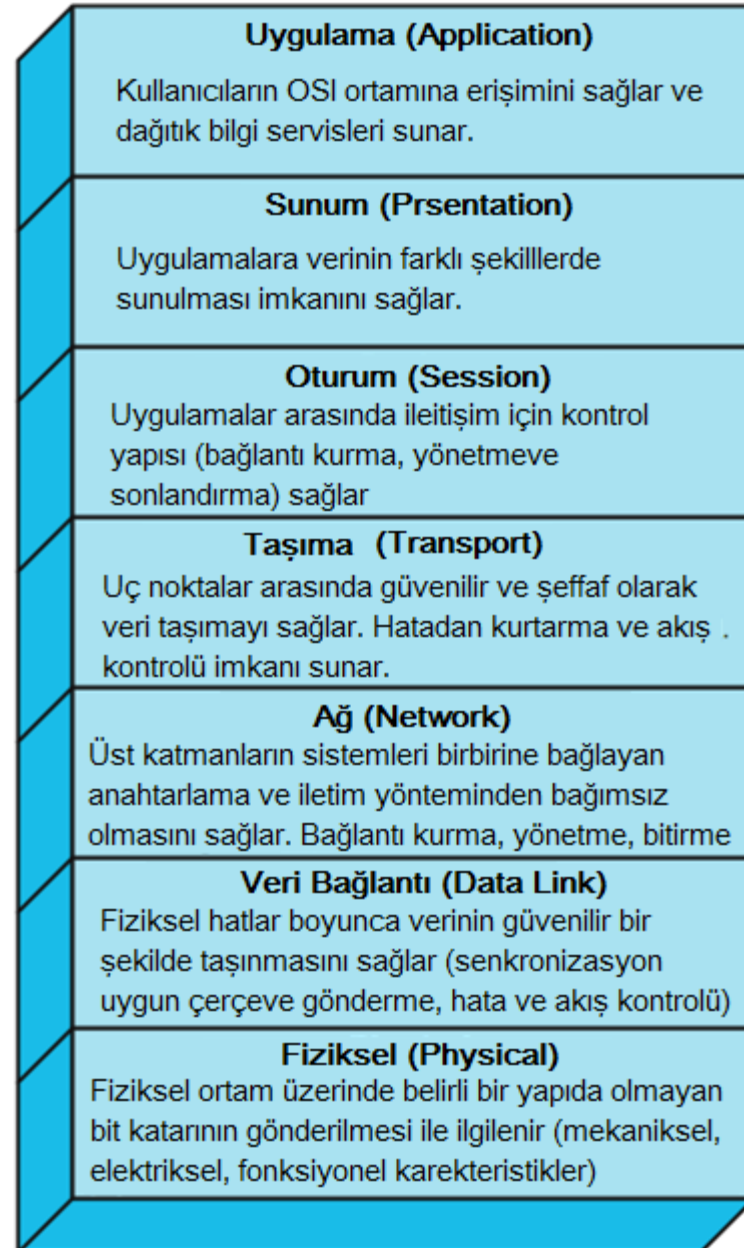

OSI Mimarisi

- Open Systems Interconnection
- Uluslararası Standartlaştırma Kurumu (ISO) tarafından TCP/IP'ye alternatif olarak geliştirildi
- Standartlaştırma hedeflenmiştir
- Yedi katmandan oluşur
- Gelişimi çok uzun sürdü
- TCP/IP standart uygulama olarak benimsendiğinden yerini alamadı

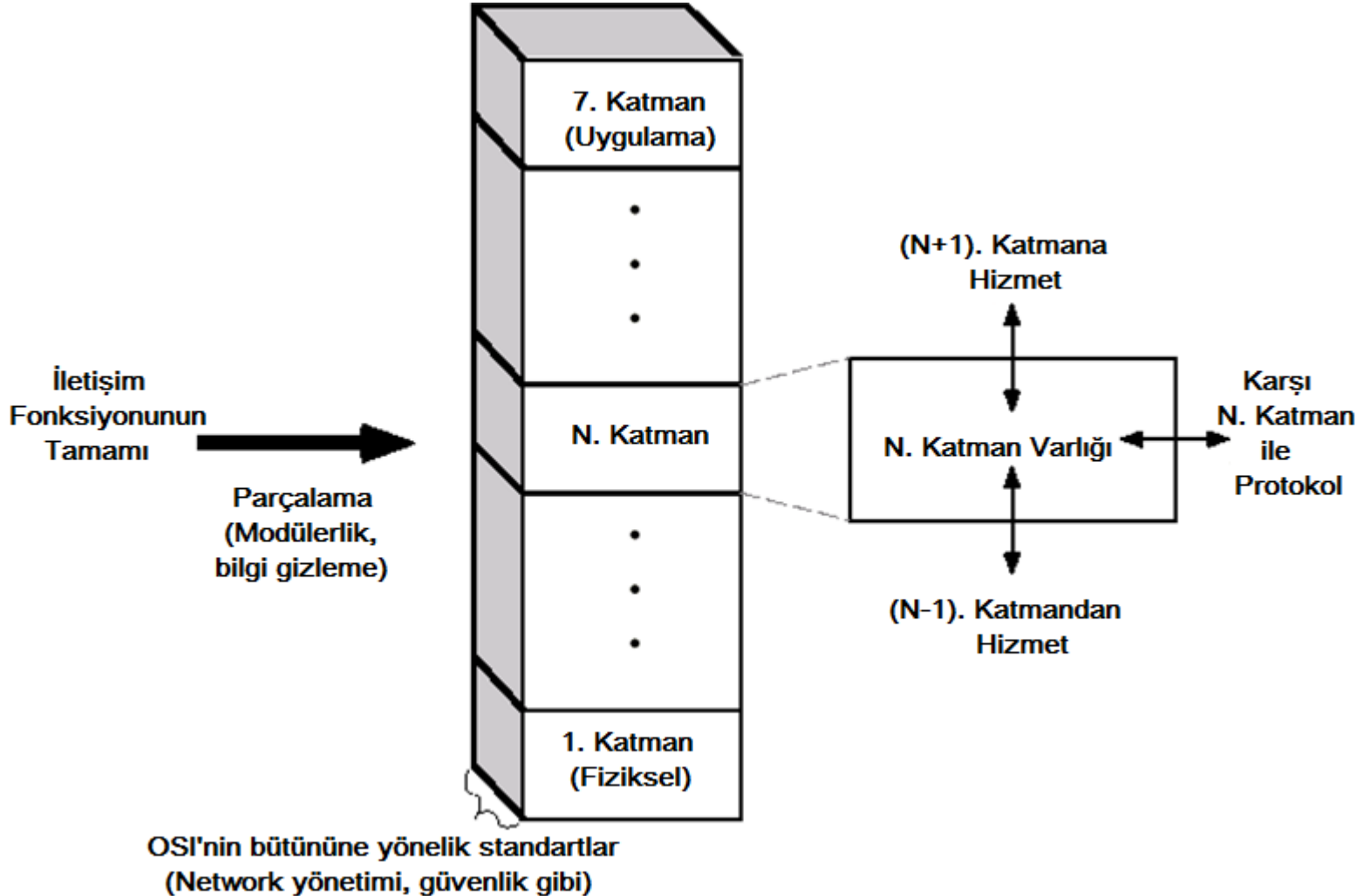
Şekil.9 OSI Katmanları

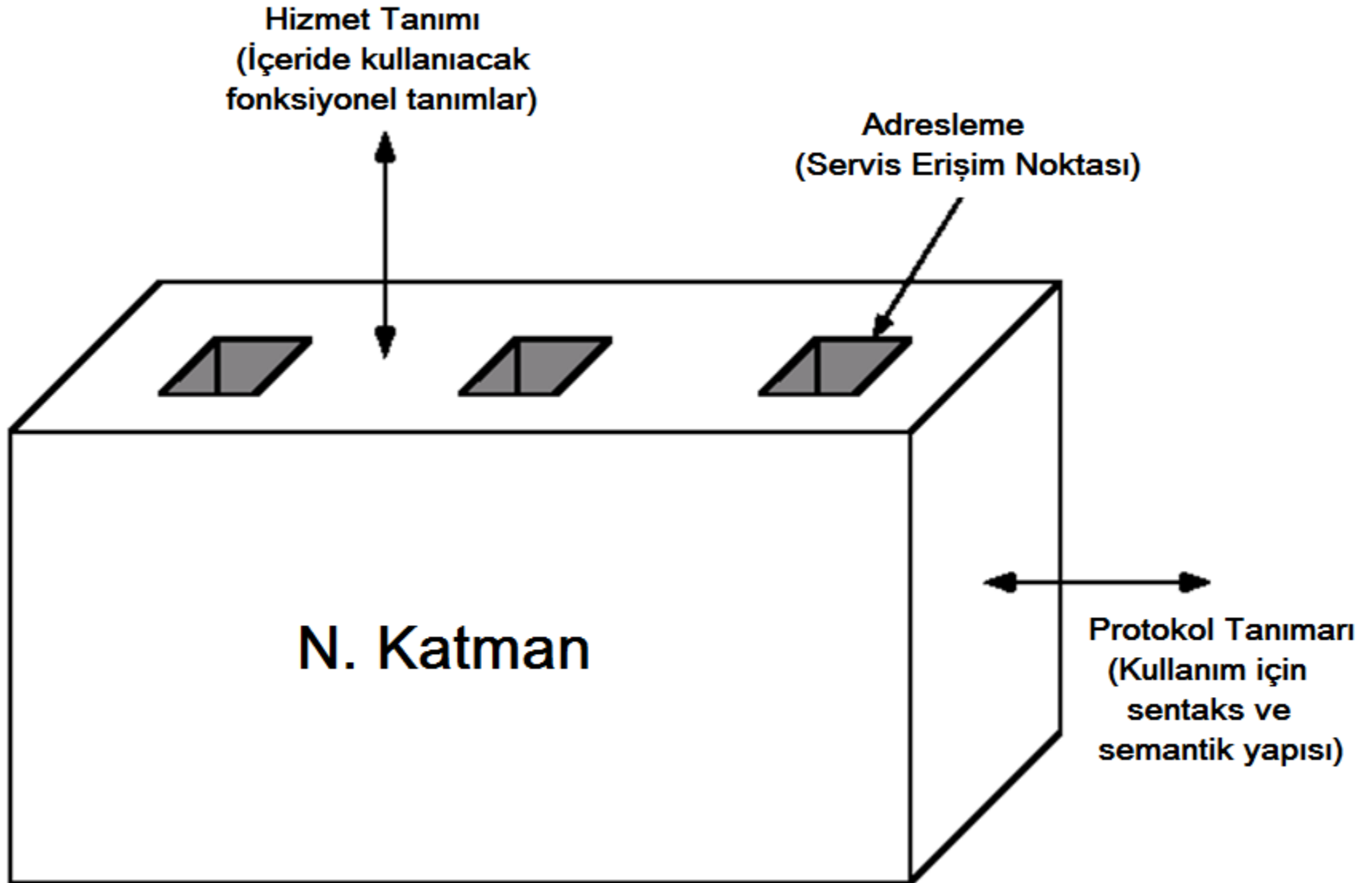
Şekil.10 OSI ve TCP/IP

OSI	TCP/IP
Uygulama (Application)	Uygulama (Application)
Sunum (Presentation)	
Oturum (Session)	
Taşıma (Transport)	Taşıma (Transport)
Ağ (Network)	İnternet
Veri Bağlantı (Data Link)	Ağ Erişimi (Network Access)
Fiziksel (Physical)	Fiziksel (Physical)

Şekil.11 Standartlaştırılmış Protokol Mimarileri

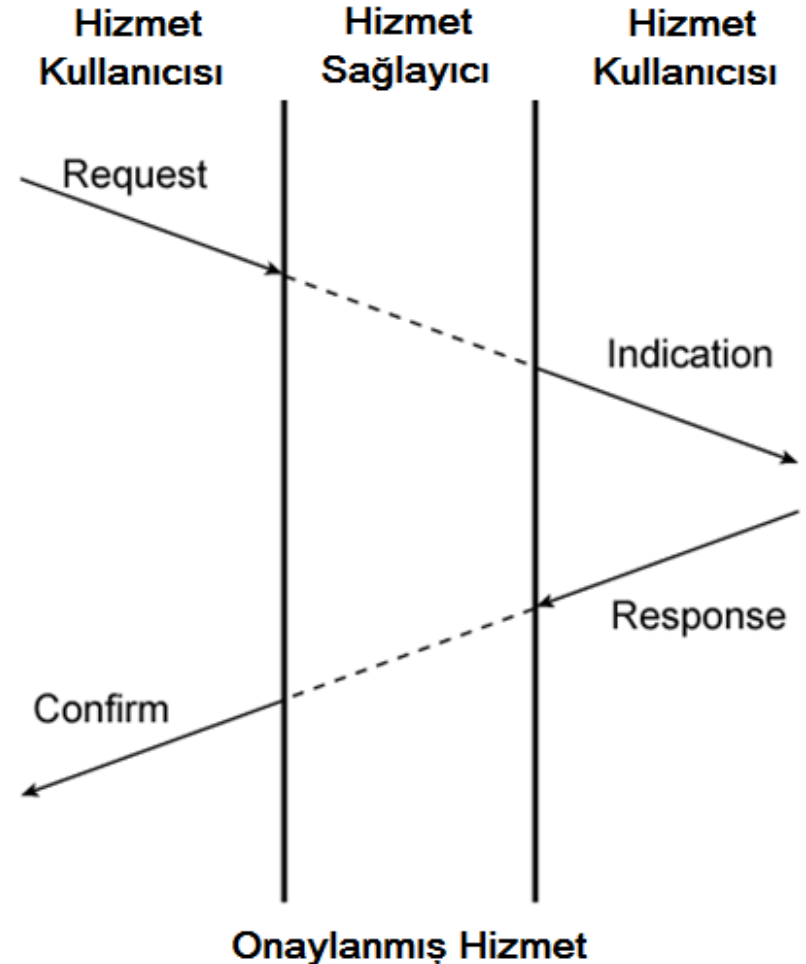

Şekil.12 Katmana Özel Standartlar

Hizmet Fonksiyonları ve Parametreler

- Bitişik katmanlar arasındaki servisleri tanımlar:
- İşlenecek fonksiyonlar
- Veri iletme ve kontrol bilgisine yönelik parametreler

Fonksiyon Türleri

REQUEST	Hizmet kullanıcısı tarafından oluşturulan ve bazı hizmetleri istemek ve istenilen hizmetle ilgili bütün parametreleri göndermek için kullanılan fonksiyondur
INDICATION	Hizmet sunucu tarafından oluşturulan ve bağlantı kurulan hizmet kullanıcısı tarafından oluşturulan ve ilgili parametreleri sağlamak veya hizmet kullanıcısını sunucu tarafından başlatılan hizmetten haberdar etmek için kullanılan fonksiyondur.
RESPONSE	Hizmet kullanıcısı tarafından daha önce oluşturulan bazı prosedürlerin tamamlandığını veya onay için aynı kullanıcı tarafından oluşturulan fonksiyon.
CONFIRM	Hizmet kullanıcısı tarafından daha önce oluşturulan bazı prosedürlerin tamamlandığını veya onay için hizmet sunucu tarafından oluşturulan fonksiyon.

Geleneksel ve Multimedya Uygulamaları

- Geleneksel olarak Internet çoğunlukla bilgi işleyen uygulamalar ağırlıklıydı
  - Genellikle metin ve resim transferi
  - E-posta, dosya transferi, web
- Multimedya uygulamalarında hızlı bir gelişim
  - Çok sayıda veri içermekte
  - Ses ve görüntü aktarımı

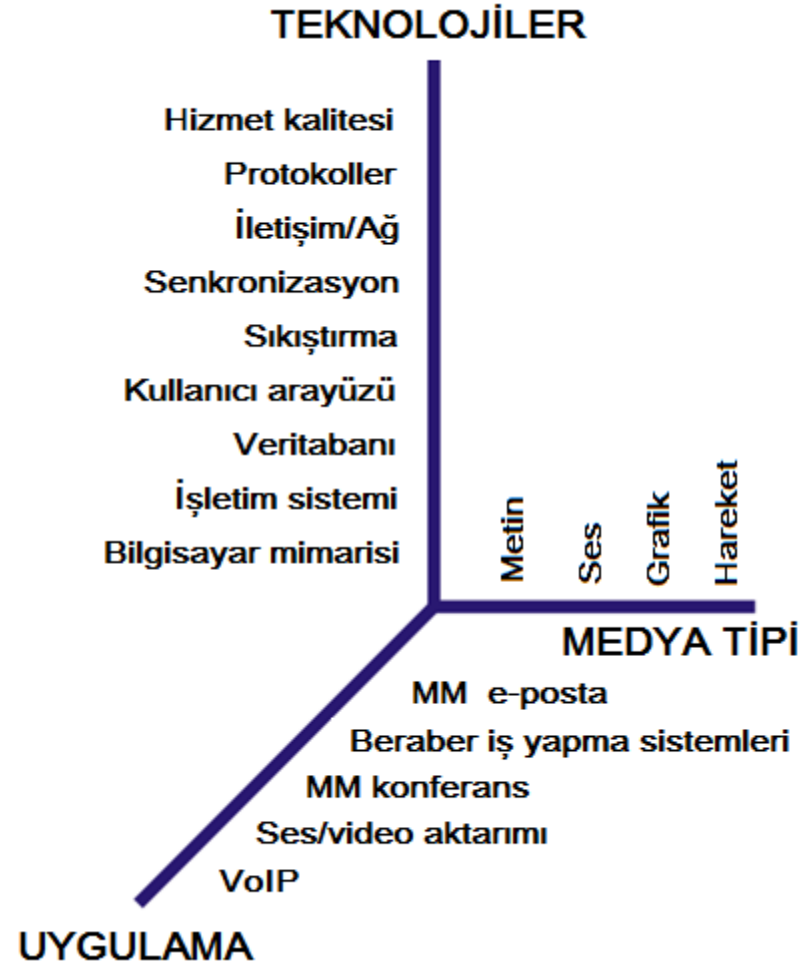

Esnek ve Esnek Olmayan Trafik

- Esnek Trafik
  - Teslim süresi değişken olabilir
  - Geleneksel verilerin TCP/IP ile gönderimi
  - Bazı hassas uygulamalar için bu uygun olmaz
- Esnek Olmayan Trafik
  - Zaman değişikliğine tahammül edilemez
  - Gerçek zamanlı ses ve video gönderimi gibi
  - Ağda minimum değerlerle karşılanabilmeli

Şekil.13 Multimedya Teknolojilerinin Gelişimi

Özet

- Protokol mimarisi tanıtıldı
- TCP/IP protokol mimarisi
- OSI Modeli, protokol mimarisinde standartlaşma hedefledi
- Geleneksel ve multimedya uygulamalarını ihtiyaç farkları açıklandı

Kaynakça

- Data and Computer Communications, 9th Ed., International Edition, William Stallings, Prentice Hall, 2010 (Bölüm 2)
-

Teşekkür Ederim

---

*Sağlıklı ve mutlu bir hafta
geçirmeniz temennisiyle, iyi
çalışmalar dilerim...*